

نقش عملکرد خانواده و خودکارآمدی در سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان

محمد علی محمدی فر^۱، سکینه کاظمی^۲ و الهه زارعی مته کلایی^۳

چکیده

مطالعه‌ی حاضر با هدف بررسی رابطه عملکرد خانواده و خودکارآمدی دانش‌آموزان با سازگاری اجتماعی آنها انجام شد. طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. نمونه این پژوهش شامل ۲۵۰ نفر از دانش‌آموزان مقطع دبیرستان شهر امیریه بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در این پژوهش از پرسشنامه‌های سازگاری بل، خودکارآمدی عمومی و ابزار سنجش کارکرد خانواده استفاده شد. نتایج نشان داد که بین عملکرد خانواده و خودکارآمدی با سازگاری دانش‌آموزان رابطه وجود دارد و عملکرد خانواده و خودکارآمدی، سازگاری دانش‌آموزان را پیش‌بینی می‌کنند. با توجه به اینکه محیط اطراف ما دائما در حال تغییر است، توانایی سازگاری با این شرایط حیاتی است، بنابراین توجه به عوامل اثر گذار بر سازگاری ضروری به نظر می‌رسد.

واژه‌های کلیدی: عملکرد خانواده، خودکارآمدی، سازگاری

۱. نویسنده‌ی رابط: استادیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه سمنان (Alimohammadyfar@semnan.ac.ir)

۲. کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی سمنان

۳. کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه سمنان

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۷/۲۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۹۴/۱۲/۹

مقدمه

هر فرد از زمانی که در یک خانواده پا به عرصه وجود می‌گذارد مراحل متفاوتی را پشت سر می‌گذارد (بیست و گرا^۱، ۲۰۱۵) که لازمه موفقیت در هر مرحله سازگاری چند جانبه با آن مرحله است. یکی از این مراحل که هر فرد خواه ناخواه با آن مواجه می‌شود، مرحله نوجوانی است که بین پایان کودکی و شروع دوران بزرگسالی نهفته است (اساندو و ایامو^۲، ۲۰۱۲). نوجوانی یک دوره انتقالی است که شامل تغییرات متعددی در زمینه بیولوژیکی، اجتماعی، شناختی، احساسی و روانی است و به دلیل همین تغییرات، نوجوانان بارشی از چالش‌ها را متحمل شده و با مشکل‌های بسیاری برای مقابله با این چالش‌ها مواجه می‌شوند. بر همین اساس گفته می‌شود که نوجوانی آسیب پذیرترین مرحله رشد است چرا که وقتی کودک به یکباره وارد این مرحله می‌شود نیاز به سازگاری مجدد و فشرده با محیط اطرافش و با خود دارد (سیلوا و آمی‌ناب هاوی^۳، ۲۰۱۳؛ سینگ و آداینیا^۴، ۲۰۰۹؛ آرموم و چلاپان^۵، ۲۰۱۵). سازگاری مفهومی پیچیده و چند وجهی و فرایندی مداوم و پویاست و به رابطه متعادل بین شخص و محیط، به این طریق که فرد نیازهای خود را مطابق با خواسته‌های اجتماعی ارضا کند، اشاره دارد (منگا و چاندراسکاران^۶، ۲۰۱۵؛ یلائیا^۷، ۲۰۱۲؛ مصطفی و ایلاس^۸، ۲۰۱۳). در واقع سازگاری اجتماعی شامل سازگاری فرد با محیط اجتماعی خود است که این سازگاری ممکن است با تغییر دادن خود و یا محیط به دست آید (ابراهیمی، کرمی، برازنده چقائی و بگیان کوله مرز، ۱۳۹۴؛ زاهد، رجبی و امیدی، ۱۳۹۱). امروزه با توجه به زندگی مدرن و تغییر و تحولاتی که در سبک و نوع زندگی رخ داده و عوامل استرس

1. Bist & Gera
2. Osa-Edoh & Iyamu
3. Silva & Aminab havi
4. Singh & Udainiya
5. Armum & Chellappan
6. Menaga & Chandrasekaran
7. Yellaiah
8. Mustaffa & Illas

زایی که در زندگی به وجود آمدند و هم چنین با توجه به این که نوجوانان بیشتر با خودشان مشکل دارند تا با دیگران و نمی‌توانند با نقش جدیدشان در خانواده و اجتماع سازگار شوند، فرایند سازگاری با مشکل مواجه شده و در نتیجه نوجوانان دچار سرگردانی شده‌اند (واگلا^۱، ۲۰۱۵؛ راماپرابو^۲، ۲۰۱۴) و برای خروج از این سرگردانی احتیاج به کمک و راهنمایی دارند، که نوجوانان این کمک را می‌توانند از اولین عامل حمایتی در دسترس خود یعنی نهاد خانواده دریافت کنند.

خانواده یک سیستم پویاست که متشکل از روابط وابسته، درون بافت اقتصادی- فرهنگی و اجتماعی است و از قدیمی‌ترین و مهم‌ترین نهادهایی است که انسان برای تنظیم و یکپارچه سازی رفتار خود بنا نهاده است. به‌طور گسترده‌ای اثبات شده است که خانواده در رشد و پیشرفت فرزندان عاملی اثرگذار است و اگر فرزندان بخواهند پتانسیل خود را به حداکثر برسانند نیاز به حمایت والدین خود دارند (شجاعی، افروز و باقدا ساریانز، ۲۰۱۴؛ لایی^۳، ۲۰۱۳؛ دسفورگس و آبوچار^۴، ۲۰۰۳). مطالعه‌هایی که در این زمینه توسط پژوهشگران (آفولابی^۵، ۲۰۱۴؛ بیست و گرا، ۲۰۱۵؛ لایی، ۲۰۱۳؛ راماپرابو، ۲۰۱۴؛ ذوپانسیک و کاوسیک^۶، ۲۰۱۱؛ هاسکت و ویلوقبی^۷، ۲۰۰۶؛ موهان راج و لاتها^۸، ۲۰۰۵؛ دیپ شیخا و بهانت^۹، ۲۰۱۱؛ بوس، بالن و وان دن بوم^{۱۰}، ۲۰۰۷) انجام شده حاکی از این بوده که خانواده عاملی حیاتی در سازگاری نوجوانان با شرایط پیش روی آنها است، چرا که خانواده اولین نهادی است که فرد قدم در آن می‌گذارد و تاثیرات خانواده در آن چه که شخص در آینده خواهد شد عوامل تعیین کننده هستند.

1. Vaghel
2. Ramaprabou
3. Lai
4. Desforges & Abouchaa
5. Afolabi
6. Zupancic & Kavcic
7. Haskett & Willoughby
8. Mohanraj & Latha
9. Deepshikha & Bhanot
10. Bos, Balen, & Van den boom

خودکارآمدی عامل اثرگذار دیگری در سازگار شدن افراد است و توانایی افراد برای پیش‌بینی موثر راه حل مسئله و استراتژی برای مقابله با تغییرهای زندگی را در بر می‌گیرد. خودکارآمدی مبتنی بر نظریه بندورا بوده و به باورهای افراد در مورد کفایتشان به این که در یک کار تا چه اندازه‌ای موفق هستند اشاره دارد (ساتیسی، کایس و آکین^۱، ۲۰۱۳؛ لایی، ۲۰۱۴؛ سانتوس، ماگرامو، اوگوآن و پات^۲، ۲۰۱۴). در واقع، باورهای خودکارآمدی گونه‌ای از خود ارزیابی در مورد شایستگی‌ها است که باورهای فرد در مورد این توانایی، او را در سازماندهی فعالیت‌هایش برای رسیدن به هدف‌هایش کمک می‌کند (نریمانی، خشنودنیای، زاهد و ابوالقاسمی، ۱۳۹۳؛ نریمانی و وحیدی، ۱۳۹۲؛ علایی خرایم، نریمانی و علایی خرایم، ۱۳۹۱). مطالعه‌هایی که در این زمینه توسط پژوهشگران (گاجدزیک^۳، ۲۰۰۵؛ تورکی و ماجد-آل قاسی^۴، ۲۰۱۲؛ چمرز، هو و گارسیا^۵، ۲۰۰۱؛ لایی، ۲۰۱۴؛ یوسف^۶، ۲۰۱۱؛ یوسف و ناداراجا^۷، ۲۰۱۰؛ کارتیس، گروآرک و سالیوان^۸، ۲۰۱۴) انجام شده حاکی از این بوده که خودکارآمدی عاملی اثرگذار در سازگاری افراد بوده است، چرا که خودکارآمدی بالا با بهزیستی مثبت، تنظیم استرس و در نتیجه با سازگاری بهتر مرتبط است.

از آن جایی که زندگی به طور مداوم در حال تغییر است، سازگاری با خود و محیط برای هر موجود زنده‌ای یک ضرورت حیاتی است و اهمیت این عامل در دوره نوجوانی به دلیل شرایط خاص همراه آن دو چندان می‌شود، چرا که نوجوانی دوران پر آشوبی است که در آن نوجوانان با چالش‌های گوناگونی محاصره می‌شوند و اگر این چالش‌ها حل و فصل نشوند ممکن است باعث

1. Satici, Kayis, & Akin
2. Santos, Magramo, Oguan, & Paat
3. Gajdzik
4. Turki & Majed-al qaisy
5. Chemers, Hu & Garcia
6. Yusoff
7. Yusoff & Nadarajah
8. Curtis, Groarke & Sullivan

شوند که نوجوانان با محیط اجتماعی‌شان غیر متجانس شوند (اسائدو و ایامو، ۲۰۱۲). بنابراین با توجه به این که نوجوانان آینده سازان جامعه هستند و عدم سازگاری آنها با شرایط، عواقب جبران ناپذیری برای جوامع دارد، توجه به عوامل اثر گذار بر سازگاری و سلامت آنها ضروری به نظر می‌رسد. به همین دلیل سوال اصلی پژوهش حاضر این است که آیا عملکرد خانواده و خودکارآمدی با سازگاری نوجوانان رابطه دارد؟

روش

طرح پژوهش حاضر با توجه به ماهیت و اهداف آن توصیفی از نوع همبستگی بود.

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری این پژوهش از کلیه ی دانش‌آموزان مقطع دبیرستان (دخترانه، پسرانه) شهر امیریه که در مدارس شبانه روزی در سال ۹۳-۹۲ مشغول به تحصیل بودند، تشکیل شده بود. تعداد کل دانش‌آموزان ۴۰۵۰ نفر برآورد گردید که از این تعداد ۲۵۰ نفر با استفاده از نرم افزار (G*power) و با توجه به ملاک‌های این نرم افزار برای تعیین حجم نمونه (اندازه اثر، ضریب آلفا، توان آزمون) با روش نمونه‌گیری تصادفی به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از ابزارهای زیر استفاده شد:

۱. پرسشنامه‌ی سازگاری بل: این پرسشنامه در سال ۱۹۶۱ توسط پروفیسور بل^۱ تدوین شده است. این مقیاس دارای ۱۶۰ آیتم بوده و پنج زمینه سازگاری عاطفی، سازگاری اجتماعی، سازگاری در خانه، سازگاری تندرستی و سازگاری شغلی را در بر می‌گیرد. مقیاس این پرسشنامه از نوع لیکرت بوده و در دامنه «بله، خیر، نمی‌دانم» رتبه بندی می‌شود. خدایپناهی و چاکسر بلداجی (۱۳۸۳) ضریب آلفای کرونباخ را برای سازگاری عاطفی ۰/۹۱، سازگاری اجتماعی ۰/۸۸، سازگاری در خانه ۰/۹۱، سازگاری تندرستی ۰/۸۱ و سازگاری شغلی ۰/۸۵ و آلفای کرونباخ

1. Bell

۰/۹۴ را برای کل مقیاس گزارش کرده‌اند (به نقل از رمزی، پاکدامن و فتح آبادی، ۲۰۱۱). سینها^۱ (۲۰۱۰) ضریب آلفای کرونباخ را برای این مقیاس در دامنه بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۲ گزارش کرده است. سوزا و آرس^۲ (۲۰۰۱) ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس را بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۹ و ضریب بازآزمایی آن را بین ۰/۷۵ تا ۰/۹۷ گزارش کرده‌اند.

۲. باورهای خودکارآمدی عمومی: این مقیاس توسط شرر^۳ و همکاران در سال ۱۹۸۲ تدوین شده است. این پرسشنامه ۱۷ آیتم دارد. مقیاس آن از نوع لیکرت است و در دامنه ۱ تا ۵ از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم رتبه بندی می‌شود. رحیمی پردسنجانی و غباری بناب (۱۳۹۰) ضریب آلفای کرونباخ را برای این پرسشنامه ۰/۸۴ گزارش کرده‌اند. حقایق، قاسمی، نشاط دوست، کجباف و خانبانی (۱۳۸۹) ضریب همسانی درونی ۰/۸۳ را برای این مقیاس گزارش کرده‌اند. کاوه‌ای، عاشوری و حبیبی (۱۳۹۳) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ را برای این مقیاس گزارش کرده‌اند.

۳. پرسشنامه ابزار سنجش خانواده (FAD): این مقیاس توسط اپستاین، بالدوین و بیشاپ^۴ در سال ۱۹۸۳ تدوین شده است. این مقیاس ۶۰ آیتم دارد که بر مبنای مدل مک مستر^۵ تدوین شده و دارای ۷ مقیاس است و ۶ بعد خانوادگی شامل حل مسئله، ارتباطات، نقش‌ها، واکنش عاطفی، درگیری (آمیختگی) عاطفی، کنترل رفتار و ۱ بعد عملکرد کلی را می‌سنجد. مقیاس این پرسشنامه از نوع لیکرت بوده و در طیف ۱ تا ۴ از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم رتبه بندی می‌شود. یوسفی (۱۳۹۱) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و ضریب دو نیمه کردن ۰/۸۲ را برای این مقیاس گزارش کرده است. بخشی پور، اسدی، کیانی، شیر علی پور و احمد دوست (۱۳۹۱)

1. Sinha
2. Souza & Urs
3. Scherer
4. Epstein, Baldwin & Bishop
5. McMaster model

ضریب آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس ۰/۸۹ و برای خرده مقیاس حل مسئله ۰/۸۷، ارتباطات ۰/۷۲، نقش‌ها ۰/۷۵، واکنش عاطفی ۰/۶۹، درگیری (آمیختگی) عاطفی ۰/۷۱، کنترل رفتار ۰/۸۱ و عملکرد کلی ۰/۷۷ را گزارش کرده‌اند.

نتایج

از کل ۲۵۰ نفر گروه نمونه که جنسیت خود را اعلام نموده بودند تعداد ۱۴۳ نفر (۵۷/۲٪) پسر و تعداد ۱۰۷ نفر (۴۲/۸٪) دختر بودند. هم چنین تعداد ۵۴ نفر (۲۱/۶٪) از گروه نمونه ۱۵ ساله، ۷۵ نفر (۳۰٪) از گروه نمونه ۱۶ ساله، ۶۸ نفر (۲۷/۲٪) ۱۷ ساله، و نهایتاً ۵۳ نفر (۲۱/۲٪) ۱۸ ساله بودند. به منظور بررسی همبستگی بین متغیرهای پژوهش از همبستگی پیرسون استفاده شد و نتایج آن در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش با سازگاری

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱. سازگاری کلی	۱	-	-	-	-	-	-	-
۲. حل مساله	**۰/۴۵۵	۱	-	-	-	-	-	-
۳. روابط	**۰/۶۵۵	۰/۳۷۷	۱	-	-	-	-	-
۴. نقش‌ها	**۰/۵۶۸	**۰/۲۸۲	**۰/۴۱۹	۱	-	-	-	-
۵. پاسخگویی	**۰/۵۰۵	**۰/۱۹۵	**۰/۳۶۲	**۰/۳۵۱	۱	-	-	-
اثربخش								
۶. درگیری اثربخش	**۰/۶۱۷	**۰/۲۰۲	**۰/۴۶۱	**۰/۵۵۱	**۰/۳۲۰	۱	-	-
۷. کنترل رفتاری	**۰/۳۶۰	**۰/۳۰۰	**۰/۲۱۲	**۰/۳۴۶	**۰/۱۳۴	**۰/۲۷۵	۱	-
۸. خودکارآمدی	**۰/۲۵۹	-	-	-	-	-	-	۱

* $P < 0.05$, ** $P < 0.001$

همان طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود تمام متغیرهای پژوهش رابطه معناداری با سازگاری دارند. با توجه به برقراری ارتباط به منظور بررسی نقش عملکرد خانواده در پیش بینی سازگاری از

نقش عملکرد خانواده و خودکارآمدی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان

تحلیل رگرسیون به روش گام به گام استفاده شد (جدول ۲). در گام اول مؤلفه روابط وارد معادله شده و به تنهایی ۴۲/۹٪ از واریانس سازگاری را تبیین نموده ($R=0/65$)، در گام دوم مؤلفه نقش‌ها به آن اضافه شده و مجموعاً ۴۹/۳٪ از واریانس سازگاری را تبیین نمودند ($R=0/70$). در گام سوم مؤلفه حل مساله اضافه شده و هر سه با هم ۵۱/۹٪ از واریانس سازگاری را تبیین نمودند ($R=0/72$). در گام چهارم درگیری اثربخش اضافه شده و مجموعاً ۵۴/۸٪ از واریانس تبیین شد ($R=0/74$). در گام پنجم پاسخگویی اثربخش نیز وارد معادله شده و در مجموع ۵۶/۵٪ از واریانس سازگاری تبیین شده است ($R=0/75$).

جدول ۲. جدول ضرایب رگرسیون گام به گام سازگاری بر اساس مؤلفه‌های عملکرد خانواده

متغیرها	B	β	R	R^2	خطای استاندارد برآورد
روابط	۱/۲۵	۰/۲۱			
نقش‌ها	۰/۷۴	۰/۱۶			
حل مساله	۱/۵۹	۰/۲۱	۰/۷۵۱	۰/۵۶۵	۱۴/۵۳
درگیری اثربخش	۱/۲۳	۰/۲۶			
پاسخ‌گویی اثربخش	۱/۰۵	۰/۱۶			

با توجه به برقراری ارتباط به منظور بررسی نقش خودکارآمدی در پیش‌بینی سازگاری از تحلیل رگرسیون به روش گام به گام استفاده شد (جدول ۳). خودکارآمدی وارد معادله شده و ۶/۷٪ از واریانس سازگاری را تبیین نموده است ($R=0/26$).

جدول ۳. جدول ضرایب رگرسیون گام به گام سازگاری بر اساس خودکارآمدی

متغیرها	B	β	R	R^2	خطای استاندارد برآورد
خودکارآمدی	۱/۱۱	۰/۲۶	۰/۲۵۹	۰/۰۶۷	۲۴/۸۰

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه عملکرد خانواده و خودکارآمدی دانش‌آموزان با

سازگاری اجتماعی آنها بود. نتایج این پژوهش نشان داد که بین عملکرد خانواده و خود کارآمدی دانش‌آموزان با سازگاری آنها رابطه وجود دارد و این دو متغیر قادر به پیش‌بینی سازگاری اجتماعی هستند. نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های سابق (آفولایی، ۲۰۱۴؛ بیست و گرا، ۲۰۱۵؛ لایی، ۲۰۱۳؛ راماپرابو، ۲۰۱۴؛ ذوپانسیک و کاوسیگ، ۲۰۱۱؛ هاسکت و ویلوقی، ۲۰۰۶؛ موهان راج و لاتها، ۲۰۰۵؛ دیپ شیخا و بهانت، ۲۰۱۱؛ بوس و همکاران، ۲۰۰۷) همسو است. این پژوهش گران به این نتیجه رسیدند که عملکرد خانواده و رابطه والدین با فرزندان بر سازگاری آنها با شرایط اثر گذار است. یافته‌های این پژوهش هم چنین با یافته‌های دیگر نیز (گاجدزیک، ۲۰۰۵؛ تورکی و ماجد-آل قاسی، ۲۰۱۲؛ چمرز و همکاران، ۲۰۰۱؛ لایی، ۲۰۱۴؛ یوسف، ۲۰۱۱؛ یوسف و ناداراجا، ۲۰۱۰؛ کارتیس و همکاران، ۲۰۱۴) همسو می‌باشد. این پژوهش گران به این نتیجه رسیدند که خود کارآمدی بر سازگاری نوجوانان با شرایط اثر گذار است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که تجارب دوران کودکی در محیط خانواده از مهم‌ترین عامل اجتماعی شدن در زندگی هر فرد است (محمدی، قاسمی، جعفری و رشیدی راد، ۲۰۱۴) و خانواده نیز در رایج‌ترین شکل آن یک تعهد مادام‌العمر بین زن و مرد است، که غذا، سرپناه و کلیه مایحتاج فرزندان خود را تامین کنند و آنها را تا سن بلوغ پرورش دهند و این اولین زمینه اجتماعی است که افراد وارد آن می‌شوند و به همین دلیل عاملی اثر گذار بر رشد شخصیت و سازگاری افراد است، به این صورت که روابط اولیه‌ای که بین والدین و فرزندان برقرار می‌شود به نوبه خود اثر بسیار مهمی بر رشد روانی-اجتماعی کودک دارد، چرا که اگر پدر و مادر به نیازهای فرزندان خود پاسخگو باشند و به طور مداوم از آنها مراقبت کنند، فرزندان آنها احتمالاً دلبستگی ایمن را نسبت به والدین خود تشکیل دهند، که این الگوی دلبستگی به احتمال زیاد به وسیله سازگاری مناسب و زندگی سالم آنها دنبال شود (آفولایی، ۲۰۱۴). علاوه بر این ارتباط‌های تعاملی و عاطفی بین فرزندان و والدین، انتظارات و پاسخ‌های آینده فرزندان را تشکیل می‌دهد، به این صورت که والدینی که قادر هستند روابط مثبت را با فرزندان خود حفظ کنند، رشد اجتماعی فرزندان را تسهیل کرده و این پتانسیل را دارند تا رفتارهای ناسازگارانه فرزندان را کاهش

دهند (لورنس لارا، هیدالگو گارسیا و دکوویک^۱، ۲۰۱۳؛ شجاعی و همکاران، ۲۰۱۴). در این زمینه آلفرد آدلر تصریح می کند که خانواده می تواند محیط مناسبی برای افراد ایجاد کند تا حس اجتماعی آنان رشد کند. علاوه بر این وی بیان می کند که پدر و مادر با عشقی که به فرزند می دهند، می توانند باعث شوند تا فرزند فردی توانا و خلاق به بار آید و یاد بگیرد برای زندگی خود تلاش های سازنده داشته باشد، هم چنین بیان می کند که خانواده ای که از فرزند خود حمایت می کند، توانایی ابتکار و اعتماد به نفس را در او ایجاد می کند که مجموع این عوامل می تواند باعث افزایش قدرت سازگاری در فرزند شود (الماسی^۲، ۲۰۰۶). بنابراین می توان گفت که خانه محیط اولیه فرد است و تاثیرهای خانواده در آن چه که شخص در آینده اش خواهد شد عواملی تعیین کننده هستند و تجارب اولیه اجتماعی در محیط خانواده، هنگامی که پایه های الگوهای سازگاری بنا می شود، سهم به سزایی دارد (لایبی، ۲۰۱۳).

در رابطه با ارتباط خودکارآمدی و سازگاری نیز می توان گفت که خودکارآمدی به قابلیت های شناختی فرد در عمل اشاره دارد و باورهای خودکارآمدی تعیین کننده چگونگی احساس و فکر افراد هستند و باعث ایجاد انگیزه و رفتار در افراد می شوند (تورکی و ماجد-آل قاسی، ۲۰۱۲؛ لایبی، ۲۰۱۴). بالا بودن سطح خودکارآمدی در افراد باعث می شود که آنها به زندگی با رویکردی بنگرند که به آنها اجازه می دهد که چالش های زندگی را به جای این که تهدید در نظر بگیرند و از آن اجتناب کنند به عنوان مشکل های قابل حل در نظر بگیرند و برای حل آنها تلاش کنند و مهارت مقابله ای بهتری داشته باشند، هم چنین باعث می شود که آنها اهداف چالش انگیز برای خود انتخاب کنند و تعهد قوی برای رسیدن به آن اهداف را در خود حفظ کنند که این به نوبه خود باعث ایجاد انگیزه برای رسیدن به هدف در افراد می شود، علاوه بر این، این افراد از زندگی لذت می برند چرا که با آن درگیر هستند و وقتی که با موقعیت های استرس زا روبه رو می شوند به

-
1. Lorence Lora, Hidalgo Garcia, & Dekovic
 2. Elmaci

توانایی خود برای مدیریت موقعیت باور دارند، سود مجموع این خصوصیات برای این افراد این است که اعتماد به نفس داشته و خود را باور دارند و می‌توانند با مشکل‌های زندگی سازگار شوند و زندگی سالمی داشته باشند (سینگ و آداینیا، ۲۰۰۹؛ لایی، ۲۰۱۴). در عوض افراد با سطح پایین خودکارآمدی، نوعاً امورات زندگی را به دلیل لنگز ترسی که دارند، دشوار می‌بینند و در برخورد با مشکل‌ها به دلیل عدم اعتماد به خود، اقدامی برای حل آن مشکل نمی‌کنند و همین عدم اقدام آنها یک چرخه معیوب ایجاد می‌کند که باعث شک بیشتر به توانمندی‌هایشان می‌شود و در نتیجه این افراد به راحتی دچار یاس و اضطراب شده که مجموعاً سازگاری این افراد را با محیط اطرافشان مختل می‌کند (سینگ و آداینیا، ۲۰۰۹). بنابراین با توجه به این که زندگی نوع بشر دائماً در حال تغییر است، سازگاری با این شرایط امری حیاتی است و در نظر گرفتن عوامل اثرگذار بر آن نیز جزء ضروری زندگی امروز است، بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی دیگر عوامل اثرگذار بر سازگاری مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- ابراهیمی، مرتضی؛ کرمی، جهانگیر؛ برازنده چقائی، سمیه و بگیان کوله‌مرز، محمدجواد (۱۳۹۴). مداخله‌ای در سازگاری اجتماعی و کاهش رفتارهای تکانشی دانش‌آموزان پسر مبتلا به ناتوانی‌های یادگیری ریاضی: اثربخشی و کارآمدی آموزش والدین با رویکرد آدلری. *مجله ناتوانی‌های یادگیری*، ۱۵(۱)، ۷-۳۱.
- بخشی پور، باب‌اله؛ اسدی، مسعود؛ کیانی، احمدرضا؛ شیرعلی پور، اصغر و احمد دوست، حسین (۱۳۹۱). رابطه عملکرد خانواده با تعارضات زناشویی زوج‌های در آستانه طلاق. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۳(۲)، ۱۹-۱۰.
- حقایق، عباس؛ قاسمی، نظام‌الدین؛ نشاط دوست، حمید طاهر؛ کجباف، محمد باقر و خانبانی، مهدی (۱۳۸۹). روایی و پایایی مقیاس خودکارآمدی مدیریت بیماران دیابت نوع ۲. *مجله غدد درون‌ریز و متابولیسم ایران*، ۱۲(۲)، ۱۱۵-۱۱۱.

نقش عملکرد خانواده و خودکارآمدی در سازگاری اجتماعی دانش آموزان

رحیمی، پردسنجانی؛ سعید و غباری بناب، باقر (۱۳۹۰). تاثیر مداخله مبتنی بر نظریه گاردنر بر خودکارآمدی عمومی دانش آموزان ناشنوای هنرستانی شهر اصفهان. *مجله پژوهش های علوم شناختی و رفتاری*، ۱(۱)، ۷۳-۸۶.

زاهد، عادل، رجیبی، سعید و امیدی، مسعود (۱۳۹۱). مقایسه‌ی سازگاری اجتماعی، هیجانی، تحصیلی و یادگیری خودتنظیمی در دانش آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. *مجله ناتوانی های یادگیری*، ۱(۲)، ۴۳-۶۲.

کاوهای، طیبه؛ عاشوری، احمد و حبیبی، مجتبی (۱۳۹۳). پیش بینی رضایت شغلی بر اساس باورهای خودکارآمدی، خودکارآمدی تدریس، استرس شغلی و سطح نیازهای معلمان استثنایی استان لرستان. *تعلیم و تربیت استثنایی*، ۱۴(۴)، ۱۵-۵.

علایی خرایم، رقیه؛ نریمانی، محمد و علایی خرایم، سارا (۱۳۹۱). مقایسه‌ی باورهای خودکارآمدی و انگیزه‌ی پیشرفت در میان دانش آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. *مجله‌ی ناتوانی های یادگیری*، ۱(۱)، ۷۸-۹۱.

نریمانی، محمد؛ خشنودنیای چماچائی؛ زاهد، عادل و ابوالقاسمی، عباس (۱۳۹۳). نقش درک حمایت معلم در پیش بینی خودکارآمدی تحصیلی دانش آموزان دارای ناتوانی یادگیری. *مجله ناتوانی های یادگیری*، ۳(۱)، ۱۰۹-۱۲۷.

نریمانی، محمد و وحیدی، زهره (۱۳۹۲). مقایسه‌ی نارسایی هیجانی، باورهای خودکارآمدی و عزت نفس در میان دانش آموزان با و بدون ناتوانی یادگیری. *مجله‌ی ناتوانی های یادگیری*، ۱(۳)، ۸۵-۱۰۴.

یوسفی، ناصر (۱۳۹۱). بررسی شاخص‌های روان سنجی مقیاس‌های شیوه سنجش خانوادگی مک مستر. *فصلنامه اندازه گیری تربیتی*، ۳(۷)، ۱۱۴-۸۵.

Afolabi, O.A (2014). Do self – Esteem and family relations predict prosocial behavior and social adjustment of fresh students? *Higher education of social science*, 7(1), 26-34.

Armum, P & Chellappan, K (2015). Social and emotional self-efficacy of adolescents: measured and analysed inter dependencies within and across academic achievement level. *International journal of adolescence and youth*, 24(7), 1-10.

Bakhshipour, B; Asadi, M; Kiani, A.R; Shir alipour, A & Ahmad dost, H (2012). The Relationship between Family Function and Marital Conflictin Couples who had Decided to get Divorced. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 13(2), 10-19. (Persian)

- Bist, S & Gera, M (2015). Role of parental involvement in adjustment of children with learning disability. *International journal on recent trends in life science and mathematics*, 2(2), 7-10.
- Bos, H.M.W; Balen, F.V & Van denboom, D.C (2007). Child adjustment and parenting in planned lesbian-parent families. *American journal of orthopsychiatry*, 77(1), 38-48.
- Chemers, M.M; Hu, L.T & Garcia, B.F (2001). Academic self-efficacy and first-year college student performance and adjustment. *Journal of educational psychology*, 93(1), 55-64.
- Curtis, R; Groarke, A & Sullivan, F (2014). Stress and self-efficacy predict psychological adjustment at diagnosis of prostate cancer. *Quality of life, human behavior*, 4(5569), 1-5.
- Deepshikha, R & Bhanot, S (2011). Role of family environment on socio-emotional adjustment of adolescent girls in rural areas of eastern uttar paradesh. *Journal of psychology*, 2(1), 53-56.
- Desforjes, C & Abouchaar, A (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: a literature review*. London, England: Department for education and skills.
- Elmaci, F (2006). The role of social support on depression and adjustment levels of adolescents having broken and unbroken families. *Educational sciences: theory & practice*, 6(2), 421-431.
- Gajdzik, P.K (2005). *Relationship between self- efficacy beliefs and socio-cultural adjustment of international graduate students and American graduate students*. Ph.D Thesis, Texas, Baylor university.
- Haghighayegh, A; ghasemi, N; neshardoost, H.T; kajbaf, M.B & khanbani, M (2010). Psychometric Properties of Diabetes Management. *Iranian Journal of Endocrinology and Metabolism*, 12 (2), 111-115. (Persian)
- Haskett, M.E & Willoughby, M (2006). Paths to child social adjustment: parenting quality and children's processing of social information. *Child:care, health and development*, 33(1), 67-77.
- Kavehei, T; ashouri, A & habibi, M (2014). Predicting job satisfaction based on self-efficacy beliefs, teachers' sense of efficacy, job stress and Hierarchy of needs in exceptional children's teachers at lorestan province. *Exceptional Education*, 4 (126), 5-15. (Persian)
- Lai, C.S (2014). College freshmen's self-efficacy, effort regulation, perceived stress and their adaptation to college. *Asian journal of humanities and social sciences*, 2(2), 107-117.
- Lai, K (2013). Impact of family relationship of B.E.D students on their adjustment. *American international journal of research in humanities, arts and social sciences*, 5(1), 49-53.
- Lorence Lara, B; Hidalgo Garcia, V & Dekovic, M (2013). Adolescent adjustment in at-risk families: the role of psychosocial atress and parental socialization. *Salud mental*, 36(1), 49-57.

- Managa, S & Chandrasekaran, V (2015). A study on adjustment of college students. *Scholarly research journal for interdisciplinary studies*, 3(16), 2622-2629.
- Mohammadi, E; Ghasemi, M.A; Jafari, M.R & Rashidi Rad, M (2014). Evaluation the relation between self- esteem and social adjustment dimensions in high school female students of iran (case study: Isfahan, 2013-2014 academic years. *International journal of academic research in psychology*, 1(2), 42-48.
- Mohanraj, R & Latha, A (2005). Perceived family environment in relation to adjustment and academic achievement. *Journal of the indian academy of applied psychology*, 31(1,2), 18-23.
- Mustaffa, C.S & Illas, M (2013). Relationship between students adjustment factors and cross cultural adjustment: a survey at the northern university of Malaysia. *International communication studies*, 21(1), 279-300.
- Osa-Edoh, G.I & Iyamu, F.I (2012). Social life adjustment and academic achievement of adolescents in Edo state: implication for counseling. *Ozean journal of applied sciences*, 5(2), 159-167.
- Rahimi pardsanjani, S & Ghobari banab, B (2011).The impact of intervention based on Gardner's theory on general Self-Efficacy in vocation deaf students in Isfahan. *Journal of study of Cognitive and Behavioral Sciences*, 1(1), 73-86. (Persian)
- Ramaprabou, V (2014). The effect of family environment on the adjustment patterns of adolescents. *International journal of current research and academic review*, 2(10),25-29.
- Ramzi, S; Pakdaman, SH & Fathabadi, J (2011). The developmental study of adjustment in gifted and non gifted adolescents and youths regarding personality characteristics. *Procedia-social and behavioral sciences*, 30, 43-47.
- Santos, M.C; Magramo, C.S; Ogaan, F & Paat, J (2014). Establishing the relationship between general self-efficacy and subjective well-being among college students. *Asian journal of management sciences & education*, 3(1), 1-12.
- Satici, A; Kayis, A.R & Akin, A (2013). Investigating the predictive role of social self-efficacy on authenticity in turkish university students. *Europe's journal of psychology*, 9(3), 572-580.
- Shojae, F.S; Afrooz, G.A & Baghdasarians, A (2014). Social adjustment of children and degree of marital satisfaction of parents. *Bulletion of environment, pharmacology and life sciences*, 3(2), 276-279.
- Silva, J.D & Aminabhavi, V.A (2013). Adjustment, self-efficacy and psychosocial competency of drug addicted adolescents. *Journal of psychology*, 4(1), 13-18.
- Singh, B & Udainiya, R (2009). Self-efficacy and well-being of adolescents. *Journal of the indian academy of applied psychology*, 35(2), 227-232.
- Sinha, S (2010). Adjustment and mental health problem in prisoners. *Industrial psychiatry journal*, 19(2), 101-104.
- Souza, L.D & Urs, G.B (2001). Effect of shyness on the adjustment among high school students. *Pakistan journal of psychological research*, 16(3-4), 85-94.
- Turki, J & Majed al-qaisy, L.M (2012). Adjustment problems and self-efficacy among gifted students in salt pioneer center. *International journal of education & sciences*, 4(1), 1-6.

- Vaghela, K (2015). Adjustment among adolescent girl students of secondary school with respect to their type of family. *International journal of applied research*, 1(8), 781-784.
- Yellaiah, A (2012). A study of adjustment on academic achievement of high school students. *International journal of social sciences & interdisciplinary research*, 1(5), 84-94.
- Yousefi, N (2012). Evaluation of psychometric parameters of McMaster scales Family measurement method. *Journal of Educational Measurement*, 3(7), 85-114. [Persian]
- Yusoff, Y.M & Nadarajah, SH (2010). International students experience in a malaysian public university self-efficacy and socio-cultural adjustment. *The third international conference on international studies*, 1-12.
- Yusoff, Y.M (2011). International students adjustment in higher education:relation between social support, self-efficacy and socio-cultural adjustment. *Australian journal of business and management research*, 1(1),1-15. (Persian).
- Zupancic, M & Kavcic, T (2011). Factors of social adjustment to school: child's personality, family and pre-school. *Early child development and care*, 181(4), 493-504.

The role of students' family function and self-efficacy in social adjustment

M. A. Mohammadyfar¹, S. Kazemi² & E. Zarei Matekolae³

Abstract

The present descriptive-correlational study aimed to examine the role of students' family function and self-efficacy in social adjustment. The sample included 250 high school students of Amiriyeh city who were selected by random sampling. Bell adjustment, general self-efficacy and family function questionnaires were administered among the participants. The results showed that there was a relationship between family function and self-efficacy with students' social adjustment, and family function and self-efficacy predicted participants' social adjustment. Since our environment is constantly changing, the ability to adapt to these conditions is crucial; therefore, it is necessary to pay attention to the factors influencing adjustment.

Keywords: Family function, self-efficacy, adjustment

1. Corresponding author: Assistant Professor of Psychology, University of Semnan

Alimohammadyfar@semnan.ac.ir

2. M.A. in General Psychology, Islamic Azad University

3. M.A. in Clinical Psychology, University of Semnan